

MATURA 2017

PJESA I

Ajsbergët

Pyetja 1	C	1 pikë
Pyetja 2	C	1 pikë
Pyetja 3	B	1 pikë
Pyetja 4	C	1 pikë
Pyetja 5	B	1 pikë
Pyetja 6	D	1 pikë
Pyetja 7	C	1 pikë

Pyetja 8 **2 pikë**

Model përgjigjeje

Nga pikëpamja strukturore:

- Hyrje e qartë, koncize, e kuptueshme, ku prezantohet që në fillim referenti: ajsbergët. I drejtohet e përfshin drejtpërsëdrejti lexuesin, e fut menjëherë atë në temë. Tërheq vëmendjen e tij pikërisht duke theksuar fjalët ***ajsberg*** dhe s'do ta ***harronit***.

Nga pikëpamja gjuhësore:

- Përdorimi i vetës II shumës, e gjithë fjalia është një paragraf, përdorimi i dy mohoreve: kurrë dhe s'do ta harronit për të përforcuar idenë që në hyrje.

1 pikë Nëse analizon fjalinë hyrëse nga pikëpamja strukturore.

DHE

1 pikë Nëse analizon fjalinë hyrëse nga pikëpamja gjuhësore.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 9 (a) 2 pikë

Model përgjigjeje

- **Ndjesia:** mahnitje, adhurim
- **Çfarë e shkakton:** Pamja madhështore e ajsbergëve.

1 pikë Nëse identifikon ndjesinë e shkaktuar.

DHE

1 pikë Nëse tregon se çfarë e shkakton atë.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 9 (b) 3 pikë

Shembujt:

- *mbyrtja e anijes Titanik në 1912.*
- *mbyrtja e anijes Explorer në nëntor të 2007 në Antarktidë.*
- *qindra aksidente të tjera.*
- *asnjë nuk u mbyt.*

Funksioni që luajnë:

- Ilustrojnë me shembuj perceptimin e njerëzve se ***ajsbërgët janë të rrezikshëm.***
- Idenë se ***ajsbërgët janë të rrezikshëm*** këto shembuj e bëjnë më të prekshme, më të besueshme, e sjellin më pranë perceptimit njerëzor.

2 pikë Nëse identifikon dy nga shembujt e dhënë.

DHE

1 pikë Nëse tregon funksionin që ata luajnë.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 10

3 pikë

Shembuj të përdorimit të gjuhës së figurshme:

- *kaq e bukur dhe njëkohësisht kaq e pabesueshme,*
- *kjo asgjë kaq e madhe nuk mund të jetë natyrore, e pastaj e kuptoni se një gjë e tillë s'mund të jetë veç natyrore,*
- *këto bukuri kaq të rrezikshme,*
- *me përmasat dhe bukuritë e tyre qiellore,*
- *këto masa të ngrira akulli po marrin një dimension të ri mrekullie,*
- *si një oazë akulli në rrugëtimin e jetës,*
- *lëviz i paepur në udhëtimin e tij oqeanik drejt shkrirjes.*

➤ **Arsyet:**

- Autori u ka lënë dorë të lirë emocioneve për të na përshkruar ndikimin që natyra, pamja e ajsbergëve ka tek ai.
- Autori na tregon se pamja e ajsbergëve i ka lënë mbresa dhe, pavarësisht se teksti është joletrar, ndjesitë që provon, janë aq të fuqishme, saqë ai i bën ato pjesë të këtij teksti.
- Ngjyresa emocionale vjen në funksion të bindjes, të besueshmërisë, lidhur me këndvështrimin që sjell autori.

DHE

- Për të ndikuar te lexuesit, për t'i përcjellë atij, përveç informacioneve dhe shpjegimeve, edhe emocione.

1 pikë

Nëse identifikon një rast të përdorimit të gjuhës së figurshme.

DHE

2 pikë

Nëse tregon **dy** arsye të përdorimit të gjuhës së figurshme.

OSE

1 pikë

Nëse tregon **një** arsye të përdorimit të gjuhës së figurshme.

0 pikë

Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një formulim më ndryshe se modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 11

3 pikë

➤ **Thelbi i madhësisë së ajsbergëve:**

- Te kompleksiteti që shfaqin, misteri që mbartin, por mbi të gjitha te kundërshtitë: **të bukur-të rrezikshëm, mbrojtës-shkatërrues, jo vetëm formë por edhe përmbajtje.**

OSE

- **të bukur-të rrezikshëm, mbrojtës-shkatërrues, jo vetëm formë por edhe përmbajtje** (do të pranohet edhe vetëm si ilustrim).

➤ **Interpretim i plotë**

- Autori është ndalur pikërisht tek të kundërtat që ajsbergët shfaqin për të theksuar më shumë madhësinë e natyrës, kompleksitetin e saj. Çdo gjë është në një ekuilibër dhe harmoni: **e bukura- e rrezikshmja, forma dhe përmbajtja.** Vetëm në këtë kompleksitet ajsbergët mund të kuptohen dhe të shijohen. Pamjet bëhen më të plota, ndikojnë te ne në formë nga më të ndryshmet dhe ne bëhemi natyrshëm pjesë e tyre.

➤ **Interpretim i pjesshëm:**

- Për të theksuar të kundërtat te ajsbergët.
- Për të na zbuluar misterin e ajsbergëve.
- Për të na krijuar ndjesi të ndryshme, për shkak të pamjes së tyre.

1 pikë Nëse tregon se ku qëndron sipas autorit thelbi i madhësisë së ajsbergëve.

2 pikë Nëse interpreton në **mënyrë të plotë** këndvështrimin e tij, bashkë me ilustrimet përkatëse.

OSE

1 pikë Nëse interpreton në **mënyrë të pjesshme** këndvështrimin e tij.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një formulim më ndryshe se modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

PJESA II

MATURA SHETËRORE

Ibsen		Shtëpi kukulle
Pyetja 12	B	1 pikë
Pyetja 13	A	1 pikë
Pyetja 14	D	1 pikë
Pyetja 15	A	1 pikë
Pyetja 16	C	1 pikë
Pyetja 17	D	1 pikë

Pyetja 18 **1 pikë**

➤ **Reagimi:**

Helmeri reagon në mënyrë agresive, përbuzëse, deri në neveri dhe urrejtje (ose parafrazim nga fragmenti).

1 pikë Nëse tregon se cili është reagimi i Helmerit kur zbulon të vërtetën.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 19 **3 pikë**

Mjetet e stilistikës:

- **Pasthirrma:** *O, çfarë ëndërr e tmerrshme; Oh, çfarë llum i ndyrë, tmerr,*
- **Epitete:** *e tmerrshme, i ndyrë*
- **Metafora:** *ëndërr e tmerrshme, llum i ndyrë*
- **Shkallëzimi:** *një hipokrite, një gënjeshtare... një kriminele ... llum i ndyrë!*
- **Kontrasti:** *gëzimi, krenaria ime - një hipokrite, një gënjeshtare... një kriminele ... llum i ndyrë!*
- **Retiçenca:** ...
- **Përsëritja:** *më keq, më keq*
- **Etj**

Nënteksti

- Ngjyrimi i fortë emocional që mbartin këto figura, shton dramacitetin, intensitetin e momentit. Epitet, metaforat, shfaqin ndjesinë e Helmerit në lidhje me Norën, përbuzjen, neverinë që ai po ndjen për të, të vërtetën e thelbit të marrëdhënies midis tyre. Në tërësi fjalitë janë të paplota, duke e ngarkuar emocionalisht shumë situatën.

Pasthirrma ndihmon për të shprehur zhgënjimin e tij, befasimin përballë kësaj situatë, duke përgatitur terrenin që, më pas, ndjesia e tij, kalon në nivel më të lartë në neveri dhe në përbuzje.

Shkallëzimi rrit intensitetin e ndjenjave që ai po përjeton në atë moment. Renditja e fjalëve, që vijnë duke e shtuar masën e neverisë dhe të përbuzjes, përfundon me fjalën më të rëndë, fyese, denigruese që mund të artikulojë dikush: *llum i ndyrë*.

Kontrasti i përdorur thekson ndryshimin midis asaj çfarë përfaqësonte Nora dikur për Helmerin dhe ndjesisë që ajo i shkakton sot.

Përsëritja ndihmon në përforcimin e mendimit.

Retiçenca nënkupton fjalë të tjera të pashprehura, të nënkuptuara, në funksion të dramacitetit të skenës.

2 pikë Nëse identifikon dy mjete stilistike, bashkë me ilustrimet përkatëse.

OSE

1 pikë Nëse identifikon një mjet stilistik, bashkë me ilustrimin përkatës.

DHE

1 pikë Nëse zbërthen nëntekstin që figurat e gjetura mbartin.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nëse nxënësi i identifikon mjetet e stilistikës pa ilustrimet përkatëse, ai do të marrë 0 pikë.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një formulim më ndryshe se modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 20

1 pikë

Model përgjigjeje

- Helmeri e përmend disa herë babanë e Norës, sepse ai beson se ajo ka **trashëguar** karakterin e paqëndrueshëm të të atit.

1 pikë Nëse tregon pse Helmeri e ka përmendur disa hera babanë e Norës.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 21

3 pikë

Analiza e plotë

Nora është në pritje të reagimit të Helmerit, pasi ai të mësojë të vërtetën.

Fillimisht ajo **shfaqet e vendosur, e qetë**, në pritje të reagimit të tij: **Tani lexo letrat e tua, Torvald.**

Por kur ai shpërthen, **ajo befasohe**. (*Duke iu afruar*). Torvald! ...

Fjalitë e saj sa vinë e shkurtohen, toni me të cilat i thotë sa vjen e bëhet më i akullt. Nora tashmë po provon ndjenjën e të qenit e huaj.

Ajo çuditërisht shfaqet e huaj, e ftohtë, ekstremisht e qetë, pasi kupton të vërtetën e martesës së saj.

(*la ngul sytë dhe e vëren pa lëvizur asnjë muskul të fytyrës*). Po, tani po filloj ta kuptoj.

OSE

Nora në fillim shfaqet e vendosur, në pritje që Helmeri të mësojë të vërtetën: **(Çlirohet prej tij dhe thotë me forcë dhe e vendosur). Tani lexo letrat e tua, Torvald.**

Më pas ajo shfaq një lloj frike, pasigurie pasi Helmeri e kap në ikje e sipër. (*Duke thirrur me të madhe*). **Ah!; Po, e di. Më lër të shkoj! Më lër të iki!; (Përpiqet të çlirohet).**

Nora shfaqet konfuzë, pasi nuk e kupton situatën e paqartë dhe mënyrën se si Helmeri po reagon. Ajo është ende duke menduar se ai do ta shpëtojë. **Ti nuk duhet të më shpëtosh, Torvald; Është e vërtetë. Të kam dashur më tepër se çdo gjë tjetër në botë; Më lër të shkoj. Ti nuk duhet të vuash për mua... Mbi ty nuk duhet të bjerë asgjë...**

Nora qartësohet, kthjellohet në përballjen me Helmerin dhe e kupton se nuk ka asnjë mrekulli për të ndodhur: **(Ia ngul sytë dhe e vëren pa lëvizur asnjë muskul të fytyrës). Po, tani po filloj ta kuptoj.**

Përfundimisht ajo fillon kalon në një pozicion të ftohtë, indiferent: **(Me qetësi, ftohtë). Po**

3 pikë Nëse analizon **në mënyrë të plotë** fazat në të cilat kalon qëndrimi i Norës, bashkë me ilustrimet përkatëse.

OSE

2 pikë Nëse analizon **në mënyrë të pjesshme** vetëm dy faza, bashkë me ilustrimet përkatëse ose më shumë se dy faza por pa asnjë ilustrim.

OSE

1 pikë Nëse identifikon vetëm një fazë, bashkë me ilustrimin ose dy faza por pa ilustrimet përkatëse.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një formulim më ndryshe se modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 22

2 pikë

Përgjigje e plotë

- Ironia qëndron në faktin pasi menjëherë, kur sekreti i Norës zbulohet, Helmeri do të ketë mundësinë të bëjë këtë që sapo premtoi. Në të vërtetë Nora është duke pritur që ai të bëjë pikërisht këtë gjë, por ai dështon me turp. Shumë larg nga premtimi për ta shpëtuar, ai mendon vetëm për reputacionin e tij të shkatërruar dhe nevojën për të ruajtur dukjen, pamjen.

Përgjigje e pjesshme

- Helmeri ndryshe flet në fillim dhe ndryshe sillet në fund.
- Helmeri nuk është ai që shfaqet.
- Për Helmerin ka rëndësi vetëm forma, dukja, vetja e tij.

2 pikë

Nëse zberthen në **mënyrë të plotë** ironinë dramatike që mbartin fjalët, porë në tërësinë e fragmentit.

OSE

1 pikë

Nëse zberthen në **mënyrë të pjesshme** ironinë dramatike që mbartin fjalët, porë në tërësinë e fragmentit.

0 pikë

Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një formulim më ndryshe se modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 23 (a)

2 pikë

Momente ku shfaqet raporti i individit me shoqërinë:

- *të gjithë do të thonë se edhe unë kam pasur dijeni për aktin tënd, për krimin tënd,*
- *do të thonë se unë kam qenë nxitësi, shtytësi,*
- *do të më quajnë bashkëpunëtorin tënd,*
- *sa për sytë e botës ne do të vazhdojmë si më parë, ti do të rrish këtu, kjo kuptohet.*

Komenti:

- Është një raport varësie. Jeta duhet jetuar sipas normave dhe stereotipave të pranuar nga të gjithë.
- Helmeri është pjesë e shoqërisë ku jeton. Është një shoqëri që ka kornizat e veta, paragjyquese, shtrënguese, gjyquese dhe hipokrite, para së cilës çdo familje mund të bëhet objekt intrigash dhe skandalesh. Ai është pjesë e saj. Helmeri është vetë gjykues, por edhe vetë shoqëria është e tillë: gjykon çdo veprim të individëve të saj.
- E rëndësishme për këtë shoqëri është forma, paraqitja dhe është pikërisht kjo e fundit që Helmeri vendos të bëjë në lidhje me Norën: të ruajë formën për sytë e shoqërisë, që kjo të mbetet e kënaqur.

1 pikë

Nëse identifikon një moment në fragment ku shfaqet raporti i individit me shoqërinë.

DHE

1 pikë

Nëse shpjegon mendimin që ka në lidhje me këtë raport.

0 pikë

Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një formulim më ndryshe se modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 23 (b)

1 pikë

Të dhëna:

- ftohtësia e Norës,
- shfaqja e zhgënjimit të saj,
- distancimi që bën nga i shoqi,
- befasia që shkakton tek ajo reagimi i tij,
- fjalët që Helmeri i thotë se nuk është e denjë për të qenë nënë dhe bashkëshorte,
- vendimi që ai merr për ta izoluar nga fëmijët,
- egoizmi i hapur që ai shfaq dhe tregon se sa të ndryshëm janë ata të dy,
- kontrasti midis asaj çfarë ajo pret nga i shoqi dhe asaj çfarë realisht ndodh,
- përgjigjet e Norës dhe nënteksti i tyre.

1 pikë

Nëse identifikon vetëm një të dhënë që paralajmëron fundin e kësaj drame.

0 pikë

Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 24

3 pikë

Përgjigje e plotë

- Është një marrëdhënie pa dashuri edhe pse ata mund të kenë pasur një iluzion të tillë.

Ka qenë një lidhje varësie e njëanshme. Në situatën që ndodhet, Helmeri mendon vetëm për veten e tij dhe jo të të dyve (përdorimi i vetës I, njëjës nga ana e tij). Prandaj, nisur edhe nga ky reagim, natyrshëm shkojmë në mendimin se dashuria e vërtetë është vetëm një iluzion për ta. Nora e para, po fillon ta kuptojë se dashuria e vërtetë nuk ka ekzistuar kurrë për ta.

OSE

- Helmerit i ka interesuar vetëm forma e marrëdhënies. Reagimi ndaj veprimit të Norës e shfaq atë si një njeri të cekët, që shqetësohet së pari dhe kryesisht për dukjen, pamjen. Në fund të këtij fragmenti ai e pohon në mënyrën më të dukshme se pamja e lumturisë është shumë më e rëndësishme se vetë lumturia.
-

OSE

- Është një lidhje pa dashuri. Në momentin më të vështirë, në vend që të sakrifikojë reputacionin e tij për Norën, Helmeri përpiqet të sigurojë reputacionin e tij, që të mos i preket. Në marrëdhënien e tyre ai shfaqet si një njeri që nuk merr përgjegjësi dhe i fshihet asaj. Kjo mënyrë veprimi e vendos atë në një kah të kundërt me njeriun e fortë, fisnik që ai kishte për qëllim të ishte përpara Norës dhe shoqërisë.

Përgjigje e pjesshme

- Nuk është një lidhje e vërtetë.
- Është një lidhje ku dashuria është thjesht një iluzion.
- Është një marrëdhënie pa dashuri.

Ilustrimet

- *Oh, o zot, e këto duhet t'ia them asaj që kam dashur shumë e që akoma...*
- *Ma shkatërrove lumturinë! Ma prishe të ardhmen!*
- *të më japësh llogari për të tëra një nga një. A e kupton se çfarë ke bërë? ... Fol! ... A e kupton? ...*
- *O, çfarë ëndërr e tmerrshme*

2 pikë

Nëse interpreton në **mënyrë të plotë** thelbin e marrëdhënies midis Norës dhe të shoqit.

OSE

1 pikë

Nëse interpreton në **mënyrë të pjesshme** thelbin e marrëdhënies midis Norës dhe të shoqit.

DHE

1 pikë

Nëse mendimin e mbështet me ilustrime nga fragmenti.

0 pikë

Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një formulim më ndryshe se modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 25

8 pikë

KRITERI I: SHTJELLIMI I IDESË

2 pikë

Vlerësuesi do të shikojë nëse nxënësi:

- shkruan një ese, ku argumenton mendimin e tij në lidhje me pohimin e dhënë,
- mban qartë një pozicion të dukshëm në zgjedhjen e bërë,
- përdor shembuj dhe arsye specifike për të mbështetur përgjigjen e dhënë, duke iu referuar përvojës personale ose edhe përvojave të të tjerëve,
- ka qartësi mendimi.

KRITERI II: ORGANIZIMI DHE STRUKTURA E ESESË

2 pikë

1 pikë Struktura e esesë

- respekton elementet e strukturës së esesë:
 - hyrjen,
 - zhvillimin (argumentin/argumentet),
 - përfundimin.

1 pikë Organizimi i esesë

- organizim logjik, ku shfrytëzohen teknika të tilla, si: koherenca dhe unifikimi i paragrafëve (lidhja logjike mes paragrafëve, kalimi në mënyrë të natyrshme nga njëri paragraf te tjetri).

KRITERI III: STILI DHE ORIGJINALITETI

2 pikë

Vlerësuesi do të shikojë nëse nxënësi:

- përmes gjuhës që përdor, krijon një përshtypje të përgjithshme për atë që do të shprehë,
- shprehet me një gjuhë eseistike,
- ka fjalor të pasur,
- ka stil origjinal.

KRITERI IV: SAKTËSIA GJUHËSORE

2 pikë

(1 pikë sintaksa dhe 1 pikë drejtshkrimi)

Vlerësuesi do të shikojë nëse nxënësi:

- strukturon qartë përgjigjen nga pikëpamja gramatikore,
- ndërton fjali të sakta dhe të qarta,
- përdor fjali që variojnë në modele, gjatësi dhe ritëm,
- ka saktësi drejtshkrimore.

MATURA 2018